

Ouderbetrokkenheid

Een ecologisch pedagogisch onderzoek naar ouderbetrokkenheid
binnen het basisonderwijs in opdracht van Lunamare.

Afbeelding 1

Denise Rijdsijk
1643905 | denise.rijdsijk@student.hu.nl
Ecologische Pedagogiek (voltijd) | Hogeschool Utrecht
Opdrachtgever: Katrien Laane
Eerste beoordelaar: Aline Brandts
Tweede beoordelaar: Ellen Smit
Scriptie | 18 augustus 2017

Colofon

IJsselstein
18 augustus 2017

Scriptie ten behoeve van afstudeerproject Lunamare

Auteur:

Denise Rijdsdijk

Aan het tot stand komen van deze scriptie hebben bijgedragen:

Katrien Laane; opdrachtgeefster van dit onderzoek
Lunamare, initiatiefnemer van De OpvoedParty
Betuwe 139 3524 TE te Utrecht
Telefoon: 030-7851470
www.opvoedparty.nl

Jolanda Töpfer; afstudeerbegeleidster
Ellen Smit; afstudeerbegeleidster
Hogeschool Utrecht te Amersfoort
De Nieuwe Poort 21
3812 PA Amersfoort
www.hu.nl

S. Vrancken; directrice
Openbare basisschool De Trekvogel
Heemradenlaan 26
3401 GX IJsselstein
directie@trekvoegel.nl

H. Ham; directeur
Protestants-Christelijke basisschool Prinses Margrietschool
Aardbeigaarde 4, 5, 6 - 3436 GB Nieuwegein (Locatie Zuid)
Heemraadsweide 1, 2, 3 - 3437 CA Nieuwegein (Locatie Noord)
infomargrietschool@fluenta.nl

Rianne Bouma; afstudeerpartner

Voorwoord

Voor u ligt mijn bachelor scriptie, welke geschreven is in het kader van mijn afstuderen aan de hbo-bachelor opleiding Ecologische Pedagogiek. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Lunamare.

Rianne Bouma, een medestudente, heeft ook in opdracht van Lunamare een onderzoek uitgevoerd. Wij hebben beiden onderzoek gedaan naar ouderbetrokkenheid, waarbij Rianne Bouma zich gericht heeft op het kinderdagverblijf en ik mij op het reguliere basisonderwijs. Wij hebben onze onderzoeksverslagen los van elkaar geschreven, zodat een mogelijke overlap voorkomen is. Wel is regelmatig overleg geweest over de stappen die genomen zijn. Dit betreft het opstellen van de hoofdvraag en deelvragen, de methodiek van het onderzoek en het opstellen van de meetinstrumenten. Het interview met de opdrachtgever en de feedbackmomenten zijn gezamenlijk geweest. Voor verdere informatie over het onderzoek van Rianne Bouma verwijs ik door naar haar verslag.

Om de leesbaarheid van dit product te vergroten is gekozen voor een bepaalde schrijfstijl. Deze is hieronder weergegeven.

- De opdrachtgeefster van dit onderzoek is Katrien Laane. Lunamare is een eenmanszaak en het bedrijf van Katrien Laane. In dit onderzoek wordt gesproken over Lunamare. Wanneer het een uitspraak van of over Katrien Laane betreft wordt Laane in de tekst gebruikt.
- In de tekst leest u over Lunamare en De OpvoedParty. Lunamare is het bedrijf van Katrien Laane en De OpvoedParty is een product dat uit Lunamare voortgekomen is.
- In de tekst leest u over de directie, de ouders en de leerkracht. Zij zijn onderdeel van de twee meewerkende basisscholen en zijn benaderd voor dit onderzoek.
- "Het kind" kan zowel duiden op een jongen als een meisje. Wanneer in de zin verder wordt verwezen, is gekozen voor "hij", maar dit mag ook gelezen worden als "zij".
- "De ouder" kan zowel duiden op vader als moeder. Wanneer in de zin verder wordt verwezen, is gekozen voor de mannelijke vorm, maar dit mag ook gelezen worden als de vrouwelijke vorm.

Veel leesplezier.

Denise Rijdsdijk

Samenvatting

Door verandering in bestuurlijke verhoudingen is de positie van ouders veranderd in het onderwijs. De betrokkenheid van ouders wordt als cruciaal gezien voor de (school) ontwikkeling van kinderen. Scholen worden geacht zich, in samenspraak met ouders, bezig te houden met de opvoeding van leerlingen en ouderbetrokkenheid vorm te geven. Hier ligt voor veel scholen een uitdaging.

In gesprek met Lunamare wordt gesproken over dat ouderbetrokkenheid op verschillende manieren geïnterpreteerd en uitgevoerd wordt en dat hier een uitdaging voor scholen ligt. Lunamare verwacht dat er behoefte zal komen naar handvatten om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Het bestaande concept van de OpvoedParty met het OpvoedPartySpel zou – in aangepaste vorm – volgens Lunamare één van de manieren kunnen zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven.

Het specifieke doel van dit onderzoek is: *“De vormgeving van ouderbetrokkenheid op Basisschool De Trekvogel en De Prinses Margrietschool in kaart brengen, waarmee op basis van deze resultaten bekeken kan worden of een aangepaste versie van het OpvoedPartySpel een middel kan zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven.”*

Hiervoor is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

Hoe wordt ouderbetrokkenheid vormgegeven op basisschool De Trekvogel in IJsselstein en de Prinses Margrietschool, locatie Noord en Zuid in Nieuwegein en hoe kan Lunamare, door middel van een variant op het OpvoedPartySpel, een rol spelen in het vormgeven van ouderbetrokkenheid?

Middels literatuuronderzoek, half gestructureerde interviews met de directie van de twee scholen en Lunamare en enquêteformulieren aan alle betrokken leerkrachten en ouders is dit onderzocht.

Uit de vormgeving van ouderbetrokkenheid komen behoeften naar voren. Beide basisscholen geven aan behoefte te hebben aan een ouderbetrokkenheidsbeleid. Daarnaast komt naar voren dat ouders en leerkrachten verwachtingen van elkaar hebben op het gebied van communicatie, de mate van voortgangsinformatie over het kind, de vormgeving van oudergesprekken en ouderavonden, de begeleiding en gemaakte afspraken.

Een variant van het OpvoedPartySpel kan zorgen voor interactie tussen ouders onderling en voor interactie tussen twee systemen, school en thuis, welke van invloed zijn op elkaar. De punten die uit het onderzoek komen, kan over gesproken worden, zodat gecommuniceerd kan worden over de ontwikkeling van het kind wat bijdraagt aan de betrokkenheid van een ouder.

De theorie laat zien dat vormgeving van ouderbetrokkenheid meer omvat dan het gesprek aangaan waar Lunamare op zal inspelen. De theorie geeft aan dat ouderbetrokkenheid vraagt om afstemming wat eisen stelt aan de structuur van een school, aanpassing van het schoolklimaat aan alle gezinnen een eenduidige visie wat zich kan richten op overeenstemming over opvattingen en verwachtingen onderling.

De onderzoeker concludeert dat een variant van het OpvoedPartySpel één van de mogelijke manieren kan zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Dit door ouders onderling en ouders, leerkrachten en de directie met elkaar in gesprek te laten gaan over ouderbetrokkenheid. De variant van het OpvoedPartySpel alleen zal hoogstwaarschijnlijk onvoldoende toereikend zijn om ouderbetrokkenheid in de scholen volledig vorm te geven en partnerschap te creëren tussen de ouders en leerkrachten.

In vervolgonderzoek kan worden gekeken naar:

- Ouderbetrokkenheid op andere basisscholen
- De invloed van cultuur
- Thema's voor het spel

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Leeswijzer	7
2. Organisatie	8
2.1 Lunamare en de OpvoedParty	8
2.2 Basisscholen	8
3. Methode	9
3.1 Doelstelling	9
3.2 Hoofdvraag en deelvragen	9
3.3 Onderzoeksgroep	9
3.4 Onderzoeksmethode	10
3.4.1 Klein literair onderzoek	10
3.4.2 Kwantitatief onderzoek	10
3.4.3 Kwalitatief onderzoek	10
3.5 Analysemethode	11
3.6 Verloop dataverzameling	11
3.7 Bruikbaarheid	12
3.8 Validiteit en betrouwbaarheid	12
4. Theoretisch kader	13
4.1 Zoekstrategie	13
4.2 Basisonderwijs	13
4.3 Ontwikkelingen ouderbetrokkenheid	13
4.4 Definitie	14
4.4.1 Ouderbetrokkenheid	14
4.4.2 Educatief partnerschap	15
4.5 Ouderbetrokkenheid in de praktijk	15
5. Ecologische Pedagogiek	18
6. Resultaten	19
7. Conclusie	23
8. Discussie	25
8.1 Interpretieren van de resultaten	25
8.2 Beperkingen	25
9. Aanbevelingen	27

10. Argumentatie keuze onderwerp en persoonlijke visie	29
Literatuurlijst.....	30

1. Inleiding

“It takes a village to raise a child”

(de Winter, 2001)

Opvoeden is niet alleen een taak van ouders, maar een gedeelde verantwoordelijkheid van alle volwassenen in het leven van kinderen. Wanneer meerdere volwassenen verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van kinderen, kunnen zij samenwerken. Dit verwijst naar de uitspraak hierboven en is de visie van hoogleraar pedagogiek de Winter. De Winter geeft aan dat wederkerige sociale steun een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van opvoeding (Winter, 2001). In het basisonderwijs hebben kinderen te maken met de leerkracht en de ouder die een rol spelen in hun (school)ontwikkeling.

De positie van ouders is in de laatste jaren veranderd in het onderwijs. Dit is een gevolg van een verandering in de bestuurlijke verhoudingen tussen overheid, scholen en ouders. De overheid heeft een stap teruggezet, waardoor het aantal centrale regels verminderd is. Scholen hebben daarmee de ruimte gekregen voor eigen keuzen en accenten. Als tegenwicht voor deze toenemende zelfstandigheid wordt de positie van ouders in het onderwijs versterkt. Hierbij is het de bedoeling dat scholen rekening houden met de wensen en verlangens van de ouders. De grotere inbreng van ouders moet niet alleen een zeker tegenwicht bieden aan de groeiende zelfstandigheid van de school, de verwachting is ook dat de inbreng van ouders bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs. Onderwijs en opvoeding worden steeds meer gezien als een gezamenlijke taak van school en ouders (Herweijer & Vogels, 2004).

Dekker, staatssecretaris van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, schrijft in 2013 een brief aan de Tweede Kamer waarin hij aangeeft dat hij het partnerschap tussen de school en ouders wil versterken. De betrokkenheid van ouders wordt als cruciaal gezien in het verhogen van school- en studiesucces van kinderen. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft een beperkte rol in het vormgeven van ouderbetrokkenheid op basisscholen. Het is de verantwoordelijkheid van scholen om dit vorm te geven (Dekker, 2013).

In de praktijk blijkt dat hier de grootste uitdaging ligt, omdat scholen zelf invulling mogen geven aan ouderbetrokkenheid. De uitwerking in de praktijk vraagt van zowel de school als ouders een bepaalde inzet en vaardigheden. Opvattingen van leraren over hun eigen rol en die van de ouders kunnen een rol spelen, evenals de (structuur)kenmerken van de schoolorganisatie. Een gegeven is ook dat ouders onderling van elkaar verschillen. Bij het denken over en vormgeven van ouderbetrokkenheid spelen deze verschillen steeds een rol (Menheere & Hooge, 2010).

1.1 Aanleiding

De onderzoeker heeft met Lunamare, opdrachtgever van dit onderzoek, gesproken over ouderbetrokkenheid. Uit gesprekken die Lunamare gevoerd heeft blijkt dat ouderbetrokkenheid op verschillende manieren geïnterpreteerd en uitgevoerd wordt. In het werkveld wordt gezien en gehoord dat basisscholen het een uitdaging vinden om ouders betrokken te krijgen. Lunamare verwacht dat ouderbetrokkenheid de komende jaren een steeds belangrijke rol zal gaan spelen in de samenleving en dat de behoefte zal ontstaan naar handvatten om ouderbetrokkenheid vorm te geven (K. Laane, persoonlijke communicatie, 22 december 2016).

Lunamare is een trainingsbureau welke gespecialiseerd is in het geven van opvoedingsondersteuning op maat. Een initiatief van Lunamare is de OpvoedParty. Bij een bijeenkomst van de OpvoedParty komt een groep van 4 tot 10 opvoeders en een ambassadeur van de OpvoedParty bij elkaar voor ongeveer twee uur. Een ambassadeur is een door Lunamare gecertificeerde beroepsopvoeder die OpvoedParty's mag geven. Gedurende deze twee uur wordt gesproken over alledaagse opvoedingsthema's of dilemma's die vanuit de opvoeders zelf komen. Dit kan desgewenst gedaan worden aan de hand van het OpvoedPartySpel; een kaartspel met daarop vragen en stellingen

die besproken kunnen worden. Voor een ouder is de OpvoedParty een bijeenkomst waarin vragen gesteld kunnen worden over de dagelijkse opvoeding. De insteek is dat je samen meer weet dan alleen. Ouders ervaren door het samen zijn dat zij niet de enige zijn die opvoedvragen hebben (Laane, 2015)

Het bestaande concept van de OpvoedParty met het OpvoedPartySpel zou volgens Lunamare – in aangepaste vorm – een manier kunnen zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Ouders en leerkrachten zouden met elkaar of onderling in gesprek kunnen gaan aan de hand van een aangepaste versie van het OpvoedPartySpel met daarop vragen en stellingen rondom het thema ouderbetrokkenheid (K. Laane, persoonlijke communicatie, 22 december, 2016).

Om te weten of er behoefte is aan materiaal om ouderbetrokkenheid vorm te geven, is het nodig om eerst objectief te kijken naar de huidige gang van zaken op het gebied van ouderbetrokkenheid. In overleg met Lunamare is gekozen om op twee basisscholen, namelijk Basisschool De Trekvogel in IJsselstein en De Prinses Margrietschool in Nieuwegein, te onderzoeken hoe ouderbetrokkenheid vormgegeven wordt. De opdrachtgever is zich bewust van het feit dat de uitkomst van het onderzoek kan zijn dat haar voorlopige idee niet aansluit op de behoefte van de twee meewerkende basisscholen (K. Laane, persoonlijke communicatie, 25 mei 2017).

1.2 Leeswijzer

U heeft net gelezen wat de maatschappelijke relevantie en aanleiding zijn om een onderzoek te doen naar ouderbetrokkenheid. In hoofdstuk twee is een organisatie schets van Lunamare gegeven en is informatie over de twee meewerkende basisscholen te lezen. In het derde hoofdstuk leest u de doelstelling van dit onderzoek waarna vervolgens de hoofdvraag en deelvragen te lezen zijn. U leest informatie over wie deel uitmaakt hebben van de onderzoeksgroep en welke dataverzamelmethode en analysemethoden gebruikt zijn. In hoofdstuk vier leest u het theoretisch kader van dit onderzoek, waarin de zoekstrategie toegelicht is en antwoord gegeven is op de theoretische deelvragen van dit onderzoek. Hoofdstuk vijf beschrijft de ecologische insteek van dit onderzoek. Het zesde hoofdstuk beschrijft de resultaten van dit onderzoek en in hoofdstuk zeven is de conclusie te vinden. Hoofdstuk acht geeft de discussie weer waarna in hoofdstuk negen de aanbevelingen richting Lunamare te lezen zijn. Tot slot komt in hoofdstuk tien de persoonlijke visie van de onderzoeker naar voren gevolgd door de literatuurlijst en de bijlagen.

2. Organisatie

In dit hoofdstuk is de organisatieschets en de reden van deelname van beide basisscholen te lezen.

2.1 Lunamare en de OpvoedParty

Lunamare is gespecialiseerd in het geven van opvoedingsondersteuning op maat. Het geven van advies, voorlichting, steun en praktische tips met betrekking tot opvoeden en opgroeien van kinderen vallen onder de opvoedingsondersteuning (Laane, 2015).

Zoals in de aanleiding aangegeven, is de OpvoedParty een initiatief van Lunamare. Met de OpvoedParty worden gemeenten en beroepsopvoeders geholpen om moeiteloos in gesprek te komen met ouders over alledaagse opvoedingsvragen (Laane, 2015). In dit verslag wordt in gegaan op het deel van de OpvoedParty dat speciaal ontwikkeld is voor ouders.

De OpvoedParty bestaat uit een Handboek OpvoedParty, trainingen voor beroepsopvoeders om zelf een OpvoedParty te geven, bijeenkomsten die OpvoedParty's worden genoemd en spelmateriaal dat ontwikkeld is om te gebruiken tijdens deze bijeenkomsten. Het spelmateriaal dat ontwikkeld is, wordt het OpvoedPartySpel genoemd. Inmiddels zijn hier verschillende varianten van in omloop. Voor opvoeders die alledaagse opvoedingsvragen hebben is er het Basis-OpvoedPartySpel. Het MultiCulti-OpvoedPartySpel is ontwikkeld voor ouders die opvoeden in twee culturen. Het AltijdWat-OpvoedPartySpel is voor ouders van zorg-intensieve kinderen. Alle varianten zijn in opzet en vormgeving hetzelfde. Het zijn kaartspellen met prikkelende stellingen en situatieschetsen per leeftijdscategorie en thema. Er zijn drie thema's, namelijk communicatie, grensoverschrijdend gedrag en zelfbeeld & zelfvertrouwen. Er zijn drie verschillende leeftijdscategorieën, namelijk 0-6 jaar, 6-12 jaar en 12-18 jaar (Laane, 2015).

Zoals in de inleiding aangegeven wordt in een OpvoedParty gesproken onder leiding van een ambassadeur met 4 tot 10 opvoeders gedurende twee uur. In deze tijd wordt desgewenst aan de hand van het OpvoedPartySpel gesproken over alledaagse opvoedingsthema's of dilemma's die vanuit de opvoeders zelf komen (Laane, 2015).

Voor een ouder is de OpvoedParty een bijeenkomst waarin vragen gesteld kunnen worden over de dagelijkse opvoeding. De insteek is dat je samen meer weet dan alleen. Ouders ervaren door het samen zijn dat zij niet de enige zijn die opvoedvragen hebben. Het gesprek wordt aangegaan vanuit de eigen WIJSheid van ouders. Door uit te gaan van deze eigen WIJSheid, wordt geprobeerd de antwoorden uit de ouders zelf te halen (Laane, 2015)

2.2 Basisscholen

Dit onderzoek is uitgevoerd op twee basisscholen. Deze basisscholen zijn gekozen op basis van interesse tot medewerking, wat hieronder te lezen is.

Vrancken is directrice van basisschool de Trekvogel in IJsselstein. Vrancken is zoekende naar hoe zij ouders meer betrokken kan krijgen. Zij heeft het gevoel dat De Trekvogel de voorwaarden creëert om ouderbetrokkenheid vorm te geven, maar in de praktijk is het lastig vorm te geven. Vrancken wil inzicht in de ervaring van de ouders en leerkrachten rondom ouderbetrokkenheid en is benieuwd naar wat (meer) nodig is. De resultaten uit dit onderzoek zullen als onderwerp van gesprek gebruikt worden tijdens de volgende ouderavond, om iedereen inzicht te geven in waar ze als school staan en om te bespreken waar ze heen willen (S. Vrancken, persoonlijke communicatie, 6 maart 2017).

Ham is directeur van De Prinses Margrietschool in Nieuwegein. Ham wil beleid rondom ouderbetrokkenheid schrijven, omdat hier nu nog niets concreet over op papier staat. Voorafgaand aan het schrijven wil Ham graag inzicht verkrijgen in de huidige praktijksituatie. Ham is benieuwd naar de ervaringen van ouders en leerkrachten (H. Ham, persoonlijke communicatie, 27 maart 2017).

3. Methode

In dit hoofdstuk is beschreven wat de doelstelling van dit onderzoek is, gevolgd door de hoofdvraag en deelvragen. De onderzoeksgroep is beschreven en de gemaakte keuzen rondom de onderzoeksmethode en analysemethode zijn toegelicht. Tot slot is beschreven hoe de validiteit en betrouwbaarheid gewaarborgd zijn gedurende het onderzoek. Over de methodiek is overleg geweest met Rianne Bouma.

3.1 Doelstelling

Op basis van het gesprek met Lunamare is de volgende algemene doelstelling geformuleerd: *“Ouderbetrokkenheid op basisscholen vergroten”*.

Lunamare wil een rol spelen in de vormgeving van ouderbetrokkenheid op basisscholen. Om te weten of er daadwerkelijk behoefte is aan een spel om ouderbetrokkenheid te vergroten, is het nodig om eerst te kijken naar hoe de huidige vormgeving van ouderbetrokkenheid ervaren wordt en of er behoeften zijn rondom deze vormgeving. Voor dit onderzoek is een specifieke doelstelling geformuleerd, welke luidt:

“De vormgeving van ouderbetrokkenheid op Basisschool De Trekvogel en De Prinses Margrietschool in kaart brengen, waarmee op basis van deze resultaten bekeken kan worden of een aangepaste versie van het OpvoedPartySpel een middel kan zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven”

3.2 Hoofdvraag en deelvragen

Vanuit de bovenstaande doelstelling is de volgende hoofdvraag tot stand gekomen:

Hoe wordt ouderbetrokkenheid vormgegeven op basisschool De Trekvogel in IJsselstein en de Prinses Margrietschool, locatie Noord en Zuid in Nieuwegein en hoe kan Lunamare, door middel van een variant op het OpvoedPartySpel, een rol spelen in het vormgeven van ouderbetrokkenheid?

Om deze vraag volledig te beantwoorden zijn theoretische en praktische deelvragen geformuleerd. De theoretische deelvragen geven inzicht in het onderwerp ouderbetrokkenheid en de gebruikte begrippen die dienen als kader voor dit onderzoek. Met de praktische deelvragen wordt de vormgeving van ouderbetrokkenheid in de praktijk weergegeven en vervolgens de koppeling gemaakt met de vraag vanuit Lunamare.

Theoretische deelvragen:

1. Wat wordt verstaan onder ouderbetrokkenheid binnen het basisonderwijs?
2. Wat is het belang van ouderbetrokkenheid binnen het basisonderwijs?

Praktische deelvragen:

3. Hoe wordt ouderbetrokkenheid vormgegeven op basisschool de Trekvogel en de Prinses Margrietschool, locatie Noord en Zuid?
4. Waar is op basisschool De Trekvogel en De Prinses Margrietschool, locatie Noord en Zuid (meer) behoefte aan met betrekking tot de vormgeving van ouderbetrokkenheid?
5. Wat houdt het idee van Lunamare over een variant van het OpvoedParty spel in en in welke behoeften wordt hiermee voorzien?

3.3 Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit de directie, leerkrachten en ouders van basisschool De Trekvogel en De Prinses Margrietschool en de opdrachtgever van dit onderzoek. In dit onderzoek is geen onderscheid gemaakt tussen geslacht, leeftijd en religie.

De directie bestaat uit de directrice van basisschool De Trekvogel, mevrouw Vrancken en de directeur van de Prinses Margrietschool, de heer Ham. De directie denkt na over de visie van de school en over de vormgeving van ouderbetrokkenheid. De ouders ervaren zelf of en hoe zij betrokken worden bij hun kind op de basisschool en wat

zij thuis bijdragen. Wat ouders zien en ervaren rondom ouderbetrokkenheid is van belang voor dit onderzoek. De leerkrachten staan in contact met de ouders en zien de kinderen een groot deel van de week. De leerkrachten zijn een belangrijke factor in de vormgeving van ouderbetrokkenheid, omdat zij samenwerken en communiceren met de ouders over het kind.

Daarnaast is Lunamare, mevrouw Laane, ook onderdeel van dit onderzoek. Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden is het van belang om helder te krijgen wat de ideeën zijn over een variant van het OpvoedPartySpel.

De onderzoeker is zich bewust van het feit dat het kind ook een belangrijk perfectief vormt binnen dit onderzoek. De keuze is gemaakt om te kijken naar de samenwerking van de directie, de ouders en de leerkracht, omdat Lunamare iets voor de school en ouders wil ontwikkelen ten behoeve van de (school)ontwikkeling van het kind.

3.4 Onderzoeksmethode

Tijdens dit onderzoek is gebruik gemaakt van verschillende methoden. Het combineren van verschillende methoden verhoogt de geldigheid van de onderzoeksresultaten.

3.4.1 Klein literair onderzoek

Om het begrip ouderbetrokkenheid helder te krijgen is een klein literair onderzoek gedaan. Dit is van belang om ouderbetrokkenheid in de praktijk te onderzoeken. De onderzoeker is zich bewust van het feit dat niet alle theorie rondom ouderbetrokkenheid meegenomen is.

3.4.2 Kwantitatief onderzoek

Het is niet haalbaar om alle ouders en leerkrachten persoonlijk te benaderen. Om toch alle ouders en leerkrachten een stem te geven is gekozen voor het afnemen van een enquête. Een enquête is een gestructureerde dataverzamelmethode, waarbij de vraagstelling van tevoren vaststaat. Er worden een beperkt aantal keuzemogelijkheden gegeven. Een online enquête biedt de mogelijkheid om de resultaten direct te verwerken, wat zorgt voor direct inzicht in de cijfermatige resultaten. De respondenten kunnen de enquête in eigen tempo invullen en op hun eigen moment. Hier ligt meteen een valkuil, omdat geen begeleiding geboden is bij het lezen en beantwoorden van de vragen. Een duidelijke uitleg en heldere vragen zijn van belang voor het verkrijgen van de juiste resultaten (Verhoeven, 2011).

De enquêtevragen zijn geselecteerd uit een bestaande vragenlijst van Ouders-school (Ouders-school, 2011) en gebaseerd op de tien criteria van het Christelijk Pedagogisch Steunpunt [CPS]. In het theoretisch kader zal meer informatie over het CPS te lezen zijn. De enquête vragen zijn te vinden in bijlage 1. De vragen zijn aangepast en aangevuld zodat deze passen bij dit onderzoek. In de enquête staat de ervaring centraal. Er zijn stellingen rondom ouderbetrokkenheid geformuleerd, waarbij door de ouders en leerkrachten aangegeven is hoe zij deze ervaren. Daarnaast zijn ook open vragen gesteld.

De enquêtevragen zijn ingevoegd in een al bestaand programma van beide basisscholen, namelijk het Werken met Kwaliteit – Primair Onderwijs [WMK-PO]. Er is aangesloten bij de vier punten schaal waar beide basisscholen al gebruik van maken. Een respons van ouders en leerkrachten tussen de 34%-50% wordt volgens het WMK-PO als voldoende gezien en een respons tussen de 50%-70% als goed. Om aan te sluiten bij het huidige programma heeft de onderzoeker dezelfde waardes gehanteerd.

3.4.3 Kwalitatief onderzoek

In een interview is gesproken met de directie van beide basisscholen en de opdrachtgever. Met de directie is gesproken over de vormgeving en behoeften rondom ouderbetrokkenheid. De opdrachtgever is bevraagd over haar ideeën over een variant van het OpvoedPartySpel om ouderbetrokkenheid vorm te geven.

Bij een kwalitatieve methode voert de onderzoeker het onderzoek uit in het veld, waarbij interesse is in de betekenis die de onderzochte personen zelf aan een situatie geven. Een interview is een vraaggesprek, waarin de beleving van de geïnterviewde vooropstaat. Het doel is om informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp. Er is

gekozen voor een half-gestructureerd interview, waarbij naast een vragenlijst met vragen of lijst met onderwerpen, ruimte is voor eigen inbreng van de respondent en de interviewer kan doorvragen. Het ging in het interview met de directie en opdrachtgever om de interpretatie die door hen gegeven werd aan de situatie en niet de interpretaties van de onderzoeker (Migchelbrink, 2014). Deze manier van interviewen past bij de ecologische insteek van dit onderzoek. De directie en opdrachtgever hebben de mogelijkheid gekregen hun verhaal te vertellen, waarbij de onderzoeker heeft doorgevraagd zonder te snel conclusies te trekken. De valkuil van een half-gestructureerd interview is dat er teveel afgeweken wordt van de essentie. Het is aan de interviewer om in de gaten te houden of de kwaliteit van de antwoorden goed is.

3.5 Analysemethode

De gegevens van de interviews en enquêtes zijn per school met elkaar vergeleken en in de resultaten weergegeven in bijlage 2.

De enquêtes zijn online via het WMK-PO afgenomen. Per antwoordmogelijkheid is een percentage naar voren gekomen welke weergeeft hoe aangekeken is tegen de betreffende stelling. De resultaten van beide basisscholen zijn in één grafiek verwerkt. Bij de open vragen zijn antwoorden die overeenkomen gecategoriseerd, zodat hier uitspraak over gedaan kan worden.

De interviews zijn door middel van audio opname opgenomen en woordelijk getranscribeerd, om bij de verwerking en analyse zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid te blijven (Tubbing, z.d.). De interviews zijn geanalyseerd door middel van coderen. Allereerst is bekeken welke informatie relevant is en welke overbodig. De relevante informatie is geordend op thema en is daarna samengevat in één woord (code), waarmee de tekst gecodeerd is (Verhoeven, 2011). Een voorbeeld van een thema is 'vormgeving ouderbetrokkenheid' en een voorbeeld van een code is 'communicatie'. Daarna is de informatie uitgewerkt tot een samenvatting waarbij de resultaten beschreven zijn. De keuze voor coderen is gemaakt, omdat in een half-gestructureerd interview gesproken is. Niet alle informatie was even relevant en bepaalde informatie is op meerdere plekken in de gesprekken teruggekomen. Bij de ordening is een selectie van relevantie gemaakt en zijn de onderwerpen bij elkaar geplaatst.

3.6 Verloop dataverzameling

Op basisschool De Trekvogel is onder de ouders een enquête afgenomen in de periode van 5 tot 22 april 2017. In totaal zijn er 115 respondenten benaderd, waarvan 48 de enquête hebben ingevuld. Dit is een percentage van 42%, wat volgens het WMKPO als responspercentage de waardering voldoende krijgt.

Op basisschool De Trekvogel is onder de leerkrachten een enquête afgenomen in de periode van 10 tot 22 april 2017. In totaal zijn er 14 respondenten benaderd, waarvan 11 de enquête hebben ingevuld. Dit is een percentage van 79%, wat volgens het WMKPO als responspercentage de waardering uitstekend krijgt.

Op De Prinses Margrietschool is onder de ouders een enquête afgenomen in de periode van 11 tot 24 april 2017. In totaal zijn er op de locatie Zuid 190 respondenten benaderd, waarvan 103 de enquête hebben ingevuld. Dit is een percentage van 54%, wat volgens het WMKPO als responspercentage de waardering goed krijgt. In totaal zijn er op de locatie Noord 66 respondenten benaderd, waarvan 28 de enquête hebben ingevuld. Dit is een percentage van 42%, wat volgens het WMKPO als responspercentage de waardering voldoende krijgt. Op De Prinses Margrietschool is onder de leerkrachten een enquête afgenomen in de periode 11 tot 24 april 2017. In totaal zijn er 25 respondenten benaderd, waarvan 24 de enquête hebben ingevuld. Dit is een percentage van 96%, wat volgens het WMKPO als responspercentage de waardering uitstekend krijgt.

Er is tijdens een half-gestructureerd interview gesproken met de directie van beide basisscholen en de opdrachtgever. Er zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen die invloed gehad hebben op de kwaliteit van de interviews.

3.7 Bruikbaarheid

Beide basisscholen hebben door medewerking aan dit onderzoek inzicht verkregen in de vormgeving van ouderbetrokkenheid binnen hun school, waarbij duidelijk is geworden wat goed gaat en wat mogelijke verbeterpunten zijn. Lunamare heeft door dit onderzoek een beeld van de huidige vormgeving van ouderbetrokkenheid op twee basisscholen in de praktijk verkregen en inzicht in of een variant van de OpvoedParty een middel kan zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven.

3.8 Validiteit en betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen is het belangrijk dat het onderzoek herhaalbaar is. Dit houdt in dat het onderzoek op een ander tijdstip, met een andere onderzoeker, andere proefpersonen en onder andere omstandigheden tot dezelfde onderzoeksresultaten leidt. Om de validiteit binnen het onderzoek te waarborgen is het belangrijk dat het onderzoek vrij is van systematische fouten (Verhoeven 2011).

De validiteit en betrouwbaarheid zijn gewaarborgd door het onderzoek zeer uitgebreid te beschrijven. De doelgroep is scherp afgebakend. Om de betrouwbaarheid te verhogen is gekozen voor een grote omvang van ouders en leerkrachten die bevroegd zijn om een volledig beeld te schetsen van beide basisscholen. Het onderzoek is anoniem afgenomen onder de ouders en leerkrachten, waardoor hopelijk minder sociaal wenselijke antwoorden gegeven zijn. De belangrijkste en veel gebruikte begrippen zijn uitgewerkt, zodat duidelijk is wat hieronder verstaan wordt. De instrumentatie is tijdens het onderzoek niet aangepast. De interviews zijn opgenomen en woordelijk getranscribeerd, om bij de verwerking en analyse zo dichtmogelijk bij de werkelijkheid te blijven. Om te kunnen garanderen dat de enquête en de interviews betrouwbaar zijn, is gekozen om een pré test te doen door drie onafhankelijke proefpersonen. Er is gelet op juistheid en relevantie van de vragen, of de enquête en de interviews bij het niveau van de respondenten past en of er voldoende keuzemogelijkheden en open vragen zijn. De enquête- en interviewvragen die gemaakt zijn voor het onderzoek zijn hierdoor helder en vrijwel niet afhankelijk van toeval. Er is gebruik gemaakt van 'peer examination'. Collega-onderzoekers hebben de resultaten nagelezen en hier feedback over gegeven (Verhoeven, 2011).

4. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk geeft het theoretisch kader van dit onderzoek weer, waar aandacht besteed is aan het verantwoorden van de zoekstrategie en het beantwoorden van de theoretische deelvragen. Er is antwoord gegeven op de vraag wat onder ouderbetrokkenheid binnen het basisonderwijs verstaan wordt en wat het belang van ouderbetrokkenheid binnen het basisonderwijs is.

4.1 Zoekstrategie

In dit onderzoeksverslag is een diversiteit aan bronnen gebruikt, welke vermeld staan in de literatuurlijst. Deze paragraaf beschrijft hoe en waarom deze bronnen geselecteerd zijn. De onderzoeker is zich bewust van het feit dat er veel theorie te vinden is over ouderbetrokkenheid. Er zijn meerdere boeken en artikelen geschreven en onderzoeken gedaan wat vanuit een bepaalde visie en perspectief geschreven is.

Het onderzoek begon bij de brief van Dekker over het belang van ouderbetrokkenheid in het onderwijs. Deze brief is de onderzoeker aangeraden door de opdrachtgever. Ook raadde de opdrachtgever artikelen van het Christelijk Pedagogisch Steunpunt (CPS) aan. In verschillende databanken is daarna gezocht met zoektermen als: ouderbetrokkenheid, educatief partnerschap, Lunamare, basisonderwijs, beter onderwijs voor het kind, ecologische pedagogiek en schoolontwikkeling. Op basis van deze zoektermen kwam de onderzoeker uit op een lijst met informatie. Uiteindelijk zijn vooral actuele publicaties geselecteerd en is de betrouwbaarheid gewaarborgd door te kijken naar de organisatie. De publicaties die niet voldeden aan deze eis zijn niet geselecteerd voor dit onderzoek.

Vanuit de bibliotheek van de Hogeschool Utrecht te Amersfoort zijn een aantal boeken geleend die specifiek gaan over het basisonderwijs, de ontwikkeling van kinderen en gericht zijn op het doen van onderzoek. De boeken Basisboek Opvoeding van Malschaert & Traas en Gedragsproblemen van J.D. van der Ploeg zijn gebruikt om het (ecologisch) pedagogisch kader van dit onderzoek helder neer te zetten. Daarnaast is gebruikt gemaakt van een tweetal boeken over het doen van onderzoek die vanuit de opleiding aanbevolen zijn om hoofdstuk 3 over de methoden te onderbouwen. De boeken 'Handboek voor elke ouder', 'Samen scholen' en 'Samen scholen ouders over samenwerking in basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs' zijn gebruikt om ouderbetrokkenheid verder uit te werken.

4.2 Basisonderwijs

Het basisonderwijs is het reguliere onderwijs dat kinderen van 4 tot 12 jaar volgen. Kinderen in Nederland zijn van 5 tot 16-jarige leeftijd leerplichtig (Nationale Onderwijsgids, 2017).

Het basisonderwijs heeft opdracht zorg te dragen voor de brede ontwikkeling van leerlingen. Dat wil zeggen: zorgen dat alle leerlingen zich op cognitief, sociaal-emotioneel, cultureel en lichamelijk gebied kunnen ontplooiën en goed voorbereid zijn op hun verdere (school)loopbaan. De ontwikkeling van een kind vindt volgens de Onderwijsraad niet alleen binnen de muren van school plaats. Ouders vervullen een belangrijke rol bij het leerproces (Onderwijsraad, z.j.). Het schoolgaande kind leert veel. Tussen de dingen die een kind al kan en dingen die hij nog niet kan, ligt een gebied met kansen voor ontwikkeling. De hulp van een ouder en leerkracht is nodig om het kind te helpen groeien en ervaring op te laten doen om te leren (Peters, 2017).

4.3 Ontwikkelingen ouderbetrokkenheid

In zowel lokaal als landelijk jeugdbeleid heeft ouderbetrokkenheid volop de aandacht. Op 14 november 2005 is de intentieverklaring school-ouderbetrokkenheid getekend door onderwijsorganisaties en toentertijd onderwijsminister van der Hoeven. Hier staan plannen in over het aanleggen van een databank met good practices en methodieken en het oprichten van een informatiepunt voor ouders (Kans, Lubberman & Luc van der Vegt, 2009).

In 2009 zijn de punten "de kwaliteit van het onderwijs" en "goede onderwijsopbrengsten" hoofdpunten van zowel het kabinet van Balkende IV als Rutte. De overheid gaat er vanuit dat ouderbetrokkenheid een belangrijke succesfactor is bij de leerloopbaan van kinderen (Dijksma, 2009).

In 2013 schrijft de huidige onderwijsminister Dekker in een brief aan de Tweede Kamer dat hij het partnerschap tussen de school en ouders wil versterken. Ouders zijn volgens hem een cruciale factor in het verhogen van school- en studiesucces van kinderen (Dekker, 2013).

Naast deze bovenstaande ontwikkelingen zijn de afgelopen jaren ook meerdere onderzoeken gedaan naar ouderbetrokkenheid.

Verskillende onderzoeken laten zien dat betrokkenheid van ouders bij school, zowel direct als indirect, een positieve invloed heeft op de schoolse ontwikkeling van kinderen. Ouderbetrokkenheid in de thuissituatie blijkt de meest effectieve vorm. Het gaat om het bieden van een ondersteunend en stimulerend gezinsklimaat (Desforges & Abouchaar, 2003). Ouderbetrokkenheid kan een positief effect hebben op het sociaal functioneren van kinderen. Goede contacten tussen school, ouders en de leerling werken namelijk door in de kwaliteit van een school en komt de leerprestaties en de maatschappelijke ontwikkeling van de leerling ten goede (Dijksma, 2009). Ouderbetrokkenheid hangt positief samen met minder schooluitval, hogere onderwijscijfers en meer deelname aan vervolgonderwijs (Hoover-Dempsey, et al., 2005). Ook is aangetoond dat kinderen gelukkiger zijn, talenten beter worden ontplooid en kinderen betere resultaten halen (Henderson & Mapp, 2002). Tegenvallende schoolprestaties lokken meer ouderbetrokkenheid uit. Ouders hebben meestal weinig direct contact met de leerkracht, totdat er een probleem is. Daarnaast wordt geconstateerd dat de ouders van kinderen die goed presteren op school meer betrokken zijn dan de ouders van kinderen die op school minder presteren (Menheere & Hooge, 2010).

Om helder te krijgen wat precies onder ouderbetrokkenheid verstaan wordt, verwijs ik u door naar paragraaf 4.4. Daarna is in paragraaf 4.5 gekeken naar de vormgeving van ouderbetrokkenheid in de praktijk.

4.4 Definitie

4.4.1 Ouderbetrokkenheid

Wanneer gekeken wordt naar de manieren waarop je als ouder betrokken kunt zijn, dan kun je als ouder meedoen, meehelpen en/of meewerken. Dit geeft een raakvlak met ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid. Ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid worden soms bewust en onbewust door elkaar heen gebruikt. De één vindt dat ouderparticipatie onderdeel is van ouderbetrokkenheid, maar de ander ziet dit los van elkaar (Prins, Wienke & van Rooijen, 2013)

Ouderparticipatie is de actieve deelname van ouders aan schoolactiviteiten. Daarin zit verschil tussen formele en informele ouderparticipatie. Een voorbeeld van formele ouderparticipatie is de medezeggenschapsraad. Onder informele ouderparticipatie valt bijvoorbeeld een schoolreisje of helpen bij een spelletjesdag (Pameijer, 2014).

Onder ouderbetrokkenheid wordt verstaan dat de ouder zich (mede) verantwoordelijk voelt voor de schoolontwikkeling van het kind (Pameijer, 2014; Brandwijk-Kok, Van Genderen & Mijland, 2015). Het gaat om alle vormen van belangstellende betrokkenheid van de ouders bij de begeleiding van hun eigen kind, bij de groep waarin hun kind zit en bij de school als geheel. Vaak wordt dit ingedeeld in meeleven, meedoen, meedenken en meebeslissen (Prins, Wienke & van Rooijen, 2013). Het gaat om de betrokkenheid van ouders bij de opvoeding en onderwijs zowel thuis als op school. De actieve deelname van ouders aan schoolactiviteiten hoort hier ook bij (Pameijer, 2014).

Het CPS maakt onderscheid tussen ouderbetrokkenheid 1.0, 2.0 en 3.0. Zie afbeelding 2 (CPS, 2015).

- **Ouderbetrokkenheid 1.0:** de school zendt informatie naar de ouders. Hierbij gaat het om eenzijdige communicatie waarbij de school het moment, de vorm en de inhoud van de informatie bepaalt.
- **Ouderbetrokkenheid 2.0:** de school zendt informatie naar de ouders en de ouders kunnen informatie terugzenden. Hierbij hoeft geen sprake te zijn van werkelijk contact: de informatie is een verzameling van tweezijdig zenden, zonder dat er sprake is van samenwerking.

- **Ouderbetrokkenheid 3.0:** de school en de ouders delen en zoeken samen naar nieuwe informatie met een voor beide partijen helder doel: de ontwikkeling van de leerling. (CPS, 2015).

Afbeelding 2

Zowel in Nederland als in Amerika wordt geprobeerd ouderbetrokkenheid vorm te geven en daarbij handvatten aan te reiken. De National Parent Teacher Association [PTA] is afkomstig uit Amerika, waar iedere staat een PTA heeft waar scholen, ouders en leraren zich bij kunnen aansluiten. De PTA heeft zes standaarden ontwikkeld om ouderbetrokkenheid vorm te geven. De PTA-standaarden zijn gebaseerd op het werk van een Amerikaanse onderzoeker, dr. Joyce Epstein, die in meerdere onderzoeken aangetoond heeft dat er een verband is tussen ouderbetrokkenheid en de ontwikkeling en prestaties van een leerling (National Parent Teacher Association, z.j.).

Het CPS heeft in nauwe samenwerking met het PTA de PTA-standaarden vertaald en aangepast naar de Nederlandse situatie. Het CPS heeft zelf tien criteria opgesteld, welke gebaseerd zijn op de PTA standaarden. Deze 10 criteria zijn bruikbaar om ouderbetrokkenheid (verder) vorm te geven. Wanneer scholen aan de tien criteria voldoen, krijgen zij het ouderbetrokkenheidskeurmerk 3.0 (CPS, 2015). Zoals in de methode aangegeven, zijn deze criteria gebruikt voor het opstellen van de enquête vragen.

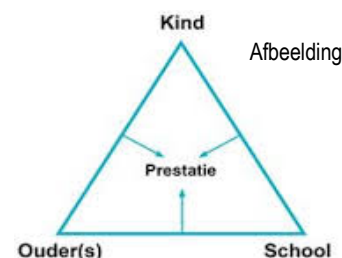
4.4.2 Educatief partnerschap

Dekker spreekt in de inleiding over het versterken van het partnerschap tussen ouders en school. In eerder verrichte onderzoek wordt ook gesproken over het begrip educatief partnerschap.

Educatief partnerschap is een proces waarin de betrokkenen erop uit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Het doel is de motivatie, het leren en de ontwikkeling van leerlingen te bevorderen (Menheere & Hooge, 2010).

Bij partnerschap gaat het niet alleen om een beweging van ouders richting de school, maar ook om een beweging van de school richting de thuissituatie. Bij educatief partnerschap is een gezamenlijk belang, waarin het kind te alle tijden centraal staat. Ouders en scholen gaan als gelijkwaardige (niet gelijke) partners met elkaar in gesprek en werken zoveel mogelijk samen (Prins, Wienke & Rooijen, 2013)

De gedachte achter educatief partnerschap is, dat de school en de ouders een gemeenschappelijke inspanningsverplichting hebben (Prins, Wienke & Rooijen, 2013), geïllustreerd in afbeelding 3 (Riele, 2016). Zij streven hetzelfde doel na, namelijk de optimale ontwikkeling van het kind. Natuurlijk blijven de ouders eindverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen en school blijft eindverantwoordelijk voor het onderwijs. Een voorwaarde voor goed educatief partnerschap is onderling vertrouwen (Menheere & Hooge, 2010).

Afbeelding 3

4.5 Ouderbetrokkenheid in de praktijk

In de inleiding is al kort beschreven dat de positie van ouders in het onderwijs de laatste jaren veranderd is en dat het voor scholen een uitdaging kan zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Deze paragraaf gaat hier op in.

Door ontwikkelingen in het beleid en in de onderwijspraktijk, is de afbakening tussen de verantwoordelijkheden van school en gezin in het afgelopen decennium ter discussie komen te staan. Scholen worden geacht zich, in samenspraak met ouders, bezig te houden met de opvoeding van leerlingen en ouderbetrokkenheid zelf vorm te geven. Dit vraagt om afstemming tussen ouders en school. Samenwerking is van belang, maar niet

vanzelfsprekend. Het kan voor scholen een uitdaging zijn om ouders bij de schoolontwikkeling van hun kind te betrekken (Herweijer & Vogels, 2013).

Ouders en leerkrachten ervaren nog vaak afstand en spanning in de communicatie met elkaar. Vanuit scholen wordt aangegeven dat ouders die de Nederlandse taal slecht beheersen of laag opgeleid zijn, vaak moeilijker te bereiken zijn. Terwijl juist bij hen, wat betrokkenheid en leerprestaties van het kind betreft, nog veel te winnen valt. Veelal zien deze ouders wel het belang in van het behalen van onderwijskwalificaties, maar denken hier geen goede bijdrage aan te kunnen leveren. De overtuiging van een ouder over de eigen kennis en vaardigheden speelt hierbij een rol. Laagopgeleide ouders kunnen zich overvraagd voelen. Daarnaast spelen opvattingen over de eigen tijd en energie een rol. Scholen geven aan dat er ook een categorie midden- tot hoogopgeleide ouders bestaat die soms overmatig betrokken en veeleisend zijn. Leerkrachten benoemen dat zij soms onvoldoende zijn toegerust om deze 'mondige' ouders aan te spreken op hun verantwoordelijkheid bij de begeleiding van hun kind (Hol & Willems, 2015).

Eerder verricht onderzoek toont ook aan dat ouders weinig duidelijkheid hebben over wat ouderbetrokkenheid inhoudt in het schoolbeleid. Ten aanzien van thuisbetrokkenheid geven ouders aan de behoefte te hebben om van leerkrachten meer concrete tips en voorbeelden te krijgen. De mate waarin ouders ervaren door de school, de leraar en het eigen kind te worden uitgenodigd om betrokken te zijn heeft invloed op de betrokkenheid van een ouder (Prins, Wienke & van Rooijen, 2013).

Een goede samenwerking met ouders vraagt om maatwerk. Er bestaat geen pasklaar antwoord om ouders te betrekken. Dat wat in de ene situatie werkt is in een andere situatie veel minder effectief, of zelfs contraproductief (Marseille, 2016). Een belangrijk gegeven is dat ouders onderling van elkaar verschillen. Ouders verschillen in gedrag, opvattingen, mentaliteit en overtuiging, en ook wat betreft achtergrond- en situationele kenmerken zoals: sekse, sociaaleconomische en etnisch-culturele achtergrond, moedertaal, inkomen, opleidingsniveau, woonsituatie, gezinssamenstelling, religie of levensovertuiging, gezondheid, enzovoort. Bij het denken over en vormgeven van ouderbetrokkenheid spelen deze verschillen steeds een rol. Een aanpassing in het schoolklimaat aan de cultuur van alle gezinnen en uitbreiding van kennis over de gezinnen, hun omstandigheden, cultuur en opvoedingsdoelen kan helpend zijn voor de leerkrachten en de school in de benadering richting de ouders (Menheere & Hooge 2010).

In onderzoek wordt gewezen op de sturende rol die leerkrachten en scholen kunnen vervullen om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Naarmate leraren ouders vaker benaderen, zijn ouders ook vaker geneigd zijn om te investeren in het school(se) leven van hun kinderen, ongeacht de klas waarin de kinderen zitten en ongeacht de sociaal-economische achtergrond van de ouders. Daarnaast draagt een uitnodigende, open houding van de school bij aan de betrokkenheid van een ouder (Menheere & Hooge, 2010).

Wanneer leerkrachten willen dat ouders thuis aan de slag gaan met het huiswerk, is het essentieel om ouders doelgericht over het huiswerk te adviseren en hiervoor instructies meegeven. Suggesties en ideeën van leraren over hoe ouders hun kinderen kunnen helpen worden door ouders zeer worden gewaardeerd (Menheere & Hooge, 2010).

Een positieve houding van leerkrachten ten aanzien van ouderbetrokkenheid draagt bij aan de betrokkenheid van een ouder. Leraren zijn over het algemeen niet goed voorbereid op de rol die van hen wordt verwacht met betrekking tot het bevorderen van de betrokkenheid van ouders. Veel lerarenopleidingen beperken zich tot het trainen van studenten in de meer traditionele vormen van oudercontacten. Alle partijen moeten het belang van ouderbetrokkenheid willen onderstrepen en er moet een duidelijke visie gevormd worden (Menheere & Hooge, 2010).

Een duidelijke visie is een belangrijk punt, wat in veel eerder verrichte onderzoeken naar voren komt. Om ouderbetrokkenheid vorm te geven is verandering van de structuur van de scholen nodig in de richting van een

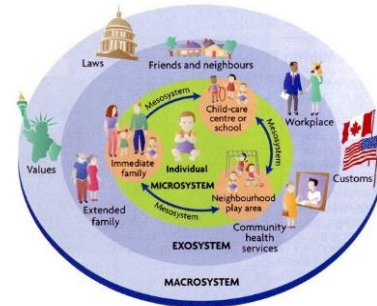
open systeem, waarin sprake is van een open dialoog tussen ouders, leerkrachten en directie. Daarnaast komt het schrijven van beleid gericht op betere interactie en communicatie tussen school en gezin naar voren wat helpend is bij de vormgeving van ouderbetrokkenheid. Beleid kan eventueel in samenspraak met ouders geschreven worden, zodat zij meehelpen, denken en beslissen. Hoe samenwerking eruitziet, hangt samen met de opvattingen die de school en ouders hebben over opvoeding en het onderwijs (Herweijer & Vogels, 2013).

5. Ecologische Pedagogiek

De onderzoeker zal afstuderen als ecologisch pedagoog. Hieronder is toegelicht wat de ecologische pedagogiek inhoudt en hoe dit in relatie staat met ouderbetrokkenheid en de OpvoedParty.

Pedagogiek vanuit een ecologisch perspectief bekijkt een opvoedingssituatie vanuit meerdere perspectieven, in zowel de theorie als de praktijk. Voor de verschillende perspectieven van betrokkenen wordt geprobeerd zoveel mogelijk open te staan. Alle verhalen van de betrokkenen worden gehoord en ieders perspectief is van belang. De ecologische pedagogiek is zich bewust van machtsverhoudingen en gericht op verbondenheid en een positieve focus. Men gaat uit van mogelijkheden, al zijn opvoedingssituaties complex (Poel, 2010).

Het model van Bronfenbrenner sluit aan bij de ecologische pedagogiek. Het model is een ecologisch systeem die bestaat uit vier verschillende subsystemen, namelijk het microsysteem, het mesosysteem, het ecosysteem en het macrosysteem (Malschaert & Traas, 2012). De ontwikkeling van het kind staat centraal. Dit model gaat uit van dat deze verschillende systemen invloed op elkaar hebben. In afbeelding 4 wordt dit systeem geïllustreerd (Best Start, 2015).

Afbeelding 4

Bij ouderbetrokkenheid gaat het voornamelijk om het microsysteem en mesosysteem. Het microsysteem gaat over de directe leefomgeving waar een persoon vrijwel elke dag mee in aanraking komt. De directe omgeving is van het begin af aan een voorbeeld. De ouders zijn bijvoorbeeld een belangrijke factor in de ontwikkeling van het kind en kunnen door het geven van complimenten en betrokkenheid bij school de ontwikkeling stimuleren. Het mesosysteem is de interactie tussen de onderdelen in het systeem. Wanneer iets binnen mesosysteem gebeurt, kan dit invloed hebben op het macrosysteem. Wanneer thuis geen goed klimaat is, kan dit invloed hebben op de prestaties van een kind op school (Malschaert & Traas, 2012).

De betrokkenheid van ouders bij het kind en de interactie tussen de ouders, leerkracht en school is van belang. Wanneer deze betrokkenheid en interactie goed verloopt, kan dit invloed hebben op de kwaliteit van de ouderbetrokkenheid en de ontwikkeling van het kind (Malschaert & Traas, 2012; Van der Ploeg, 2014).

De variant van het OpvoedPartySpel kan voor interactie zorgen tussen ouders onderling, maar ook voor interactie tussen ouders en school. Zoals hierboven aangegeven kan de thuissituatie van invloed zijn op school en andersom. Ouders kunnen onderling met elkaar het gesprek aangaan over bijvoorbeeld het belang van een goed ontbijt en wat zij kunnen bijdragen thuis. Wanneer ouders en school met elkaar in gesprek gaan, kan dit bevorderlijk zijn voor de vormgeving van ouderbetrokkenheid, omdat gezien wordt dat deze systemen op elkaar van invloed kunnen zijn. Afstemming over zaken die er toedoen kunnen besproken worden (Malschaert & Traas, 2012).

6. Resultaten

De onderzoeksresultaten die hieronder te lezen zijn, zijn afkomstig uit bijlage 2. Er is antwoord gegeven op de praktische deelvragen van dit onderzoek. De vormgeving van ouderbetrokkenheid en eventuele behoeften zijn uitgewerkt en de ideeën over een variant van een OpvoedPartySpel en ik welke behoefte daarmee voorzien wordt zijn toegelicht.

De resultaten laten zien dat beide basisscholen ouderbetrokkenheid vorm geven middels:

- Informatieavonden / ouderavonden
- Oudergesprekken
- Activiteiten
- Nieuwsbrieven
- Deelname van ouders aan de medezeggenschapsraad / ouders laten meedenken tijdens een koffie-uurtje

Beleid

Ham wil graag een ouderbetrokkenheidsbeleid schrijven, om ouderbetrokkenheid op een structurele manier verder aandacht en vorm te geven. Vanuit de stichting Robijn, waar De Trekvogel deel van uit maakt, ligt een format voor beleid rondom ouderbetrokkenheid klaar. Dit format moet naar school toe bijgesteld worden, zodat duidelijk is wat ouderbetrokkenheid op De Trekvogel inhoudt.

Hoewel op beide basisscholen naar voren komt dat ouders vinden voldoende geïnformeerd te worden en actief betrokken te worden bij het beleid, komt aan de andere kant naar voren dat 19% van de ouders op De Trekvogel en 22% van de ouders op de Prinses Margrietschool vindt niet actief betrokken te worden bij het beleid. Een ouder van de Prinses Margrietschool geeft aan graag te willen meedenken over beleidszaken, voordat de definitieve keuze gemaakt is. De kwaliteiten en kennis van ouders mogen meer gebruikt worden.

De theorie laat zien dat een eenduidige visie over ouderbetrokkenheid van belang is binnen een school om te zorgen dat de verwachtingen die ouders en school van elkaar hebben op het gebied van opvoeding en onderwijs duidelijk zijn. Beleid kan eventueel in samenspraak met ouders geschreven worden, zodat zij meehelpen, denken en beslissen. Tegelijkertijd komt naar voren dat hier de uitdaging voor scholen ligt, omdat dit om afstemming vraagt.

Communicatie

Zoals hierboven aangegeven worden verschillende momenten gecreëerd om te communiceren over de ontwikkeling en schoolzaken van het kind.

Informatieavonden

Beide basisscholen hebben een ouderavond / informatieavond aan het begin van het jaar. Dit geeft voor de ouders van beide basisscholen een goed beeld van wat het kind gaat leren. Een ouder van De Trekvogel geeft aan dat de informatieavond aan het begin van het jaar prettig is. Een aanvulling zou kunnen zijn om halverwege het schooljaar nog een avond te organiseren, waarbij de plannen van het start van het schooljaar herhaald worden en vooruitgeblikt wordt. Vrancken geeft aan dat dit al gebeurt. Driemaal per jaar wordt een ouderavond georganiseerd waar teruggeblikt en vooruitgekeken wordt. Vrancken merkt op dat bepaalde gebeurtenissen bij ouders niet bekend zijn, terwijl deze meerdere malen in de nieuwsbrief gestaan hebben. Door een ouder wordt aangegeven dat ouder vaak op het laatste moment gevraagd worden om mee te fietsen. Vrancken geeft aan dat dit al weken bekend was. Ouders zien graag een betere communicatie en planning.

Ouderbetrokkenheid vraagt volgens de theorie om communicatie tussen ouder en school, waarbij je als school te maken hebt met verschillende soorten ouders die wellicht een andere benadering nodig hebben. Zoals eerder aangegeven is het belangrijk per situatie de juiste benadering te zoeken.

Oudergesprekken

De ouders van beide basisscholen voelen zich serieus genomen en geven aan het gevoel te hebben dat hun mening telt. Leerkrachten van De Trekvogel geven aan het belangrijk te vinden dat ouders inspraak hebben. Ouders en leerkrachten vinden dat er voldoende mogelijkheid is voor de ouder om zelf gespreksonderwerpen in te brengen en dat op een gelijkwaardige manier gesproken wordt. Het lukt de leerkrachten van beide basisscholen om ouders te betrekken bij de ontwikkeling van het kind, wat door de ouders bevestigd wordt.

De leerkrachten van De Trekvogel geven aan behoefte te hebben aan het betrekken van kinderen bij oudergesprekken en het vaker in gesprek gaan met ouders over de ontwikkeling van het kind. De ouders geven de volgende punten aan:

- 39% van de ouders wil oudergesprekken zonder bijzijn van het kind
- Rapportgesprek met en zonder kind
- Wanneer het goed gaat is er weinig contact tussen leraar en ouders
- Ouders van kinderen die meer aandacht vragen, vragen ook veel tijd van de leraren waardoor andere ouders minder overleg momenten kunnen creëren
- Rapporten geven pas aan hoe het gaat, zonder dat er tussentijds contact is over de voortgang
- Leerkrachten willen vaak wel iets doen, maar zijn gebonden aan regels van het schoolsysteem waardoor de mogelijkheden soms beperkt zijn

Ook onder ouders van De Prinses Margrietschool komt naar voren dat zij op tijd geïnformeerd willen worden, niet als het rapport klaar is. Ouders willen meer communicatie over de ontwikkeling en voortgang in cijfers, maar ook in woorden. Een leerkracht geeft aan dat gekeken kan worden naar de huidige organisatie van oudergesprekken.

De resultaten laten zien dat ouders en school verschillend aankijken tegen de manier waarop bepaalde zaken verlopen, waarover de theorie aangeeft dat verwachtingen richting elkaar duidelijk verwoord moeten worden.

Samenwerking

Van de leerkrachten verwacht Vrancken dat ze weten dat ouders een partner kunnen zijn. Vrancken merkt dat dit onder de leerkrachten steeds meer bekend is. Ham geeft aan dat het duidelijk moet zijn wat de verantwoordelijkheid van school is op het gebied van onderwijs en van de ouders op het gebied van opvoeding. Er zitten raakvlakken tussen opvoeden en onderwijs, maar onderscheid mag er volgens Ham zijn. Ham merkt op dat onder de leerkrachten een spanningsveld zit in deze verdeling. De theorie laat zien dat ouders en leerkrachten afstand en spanning in de communicatie met elkaar kunnen ervaren, omdat opvoeding en onderwijs overlap hebben.

Activiteiten

Leerkrachten van De Trekvogel vinden dat hulp bij activiteiten ook een onderdeel van ouderbetrokkenheid is. 68% van de ouders van beide basisscholen geeft aan het gevoel te hebben dat hun hulp welkom is. Leerkrachten van de Prinses Margrietschool bevestigen dat ouders zich inzetten bij activiteiten. Vrancken geeft net als de leerkrachten aan graag meer hulp te willen bij het organiseren van activiteiten.

In de literatuur wordt het begrip ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid door elkaar heen gebruikt, wat in de praktijk terug te zien is. Vrancken vindt ouderparticipatie een onderdeel van ouderbetrokkenheid. Daarnaast wordt het begrip partnerschap ook door beide scholen gebruikt.

Welkom

De leerkrachten van de Prinses Margrietschool vinden het belangrijk dat ouders zich welkom voelen. 75% van de leerkrachten is dagelijks actief bezig met dat ouders zich welkom voelen en 63% van de ouders voelt zich welkom. Door ouders wordt aangegeven dat school de ouders actiever mag uitnodigen en dat behoefte is aan meer openheid.

45% van de leerkrachten op De Trekvogel is dagelijks actief bezig met dat ouders zich welkom voelen op school en 63% van de ouders voelt zich welkom op school. Door een ouder wordt opgemerkt dat de positieve benadering ver te zoeken is de laatste tijd, waarbij de ouder verwijst naar het formulier op de deur met de tekst dat de school ontevreden is over het percentage van de enquête. Een andere ouder geeft aan dat wanneer je ouders wil betrekken, je moet zorgen dat ze welkom zijn.

De theorie geeft aan dat een uitnodigende, open houding van de school belangrijk is voor de betrokkenheid van een ouder.

Begeleiding

Op beide basisscholen komt naar voren dat het merendeel van de ouders ervaart te weten wat verwacht wordt van hen ten behoeve van de ontwikkeling van het kind. Aan de andere kant komt naar voren dat het voor 18% van de ouders op de Prinses Margrietschool en 20% van de ouders op De Trekvogel niet altijd duidelijk is wat verwacht wordt. Een ouder van de Prinses Margrietschool geeft aan nieuw te zijn en op te merken dat zaken als vanzelfsprekend gezien worden, waardoor de ouder dingen misloopt.

Op beide basisscholen komt naar voren dat leerkrachten adviezen geven aan ouders over hoe zij hun kind thuis kunnen begeleiden en leerkrachten vragen aan ouders of het begeleiden thuis lukt. De ouders beamen dit. Toch is het voor 22% van de ouders op De Trekvogel en 28% van de ouders op de Prinses Margrietschool niet altijd duidelijk wat verwacht wordt bij de begeleiding thuis.

De leerkrachten van de Prinses Margrietschool geven aan (meer) behoefte te hebben aan dat ouders vaker thuis aan de slag gaan met het huiswerk en/of leeswerk en dat ze gemaakte afspraken hierover nakomen. Een terugkoppeling aan de leerkracht hoe de begeleiding thuis gegaan is vinden de leerkrachten prettig. Ouders van beide basisscholen geven aan meer informatie te willen over wat het kind gaat leren en uitleg over hoe zij hun kind thuis kunnen begeleiden. Daarnaast wordt aangegeven dat zij stof op maat willen en zo nodig vroegtijdig extra werk mee naar huis om te oefenen om een achterstand te voorkomen.

De theorie zegt dat informatie over het verwachtingspatroon belangrijk is. Enkel op deze manier weten ouder wat er van hen verwacht wordt. Advies en instructies van leerkrachten bij de overdracht van huiswerk zijn hierbij belangrijk.

Betrokkenheid

22% van de leerkrachten van De Trekvogel geeft aan dat het fijn zou zijn als ouders meer betrokken zouden zijn, tegenover 56% die aangeeft tevreden te zijn over de huidige betrokkenheid. Leerkrachten lopen aan tegen het feit dat de ouders die je graag zou willen zien er niet zijn. 43% van de ouders van De Trekvogel is tevreden over de eigen betrokken op school, tegenover 18% van de ouders die minder tevreden is over de eigen betrokkenheid. Volgens Vrancken willen een aantal ouders helpen, tijd hiervoor vrij maken en vinden dit ook belangrijk. Dit zijn volgens Vrancken steeds dezelfde ouders. Vrancken wil ouders graag actiever in de school hebben, maar heeft het idee dat ouders die behoefte uit zichzelf niet hebben. Ouders hebben geen urgentie om betrokken te zijn bij school. Vrancken heeft het gevoel dat ze moet trekken, omdat ouders de meerwaarde er niet van voelen, zien en ervaren.

27% van de leerkrachten van de Prinses Margrietschool geeft aan dat het fijn zou zijn als ouders meer betrokken zouden zijn, tegenover 64% die aangeeft tevreden te zijn over de huidige betrokkenheid. Leerkrachten lopen aan tegen het feit dat de ouders die ze willen zien er niet zijn. Het wordt fijn gevonden als ouders zich meer in de klas laten zien. Zo zien de ouders waar de kinderen mee bezig zijn. 44% van de ouders van de Prinses Margrietschool is tevreden over de eigen betrokkenheid op school, tegenover 15% van de ouders die minder tevreden zijn over hun eigen betrokkenheid. Ham is zich bewust van het feit dat er verschillende ouders zijn, ook met een andere culturele achtergrond. Wanneer ouders niet komen, wil dit volgens Ham niet zeggen dat zij niet betrokken willen zijn bij hun kind. Volgens Ham zitten ouders vaak met praktische dingen, waar hij begrip voor heeft. Wel vraagt Ham zich af hoe ouders hun verantwoordelijkheid nemen en hoe belangrijk zij school vinden, wanneer ouders

bijvoorbeeld aangeven alleen in de avonden op school te willen komen. De leerkrachten werken immers ook al de hele dag.

De theorie geeft aan dat het voor scholen een uitdaging kan zijn om ouders bij de schoolontwikkeling van hun kind te betrekken. De betrokkenheid van ouders wordt beïnvloed door allerlei factoren. De opvattingen van ouders over de eigen tijd, kennis en vaardigheden spelen een rol. Scholen kunnen hierop inspelen door zich te verdiepen in de gezinnen, hun omstandigheden, cultuur en opvoedingsdoelen.

Ham wil ouders de mogelijkheid bieden om met elkaar dieper op bepaalde onderwerpen in te gaan. Dit kan tijdens al georganiseerde koffie-uurtjes. Hij ziet dat de gesprekken die ouders onderling hebben veel opleveren. Ouders spreken vanuit hun eigen ervaringen en eigen ervaringen uitwisselen kan volgens Ham van grote meerwaarde zijn. Ham denkt dat genoeg ouders met vragen zitten of een behoefte hebben. De animo is daarvoor wisselend, dus daar valt winst te behalen. 40% van de ouders geeft aan geen behoefte te hebben om in gesprek te gaan met andere ouders over de ontwikkeling van het kind. Op de Trekvogel wordt ook aangegeven dat 37% van de ouders geen behoefte hieraan heeft.

Lunamare

Laane geeft aan dat ouderbetrokkenheid hoog op de agenda staat en dat men in de praktijk zoekende is naar een manier om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Laane ziet voor zich dat een variant van het al bestaande OpvoedPartySpel een manier zou kunnen zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven, om daarmee scholen te ondersteunen. Het zal een aanvulset zijn op de al bestaande OpvoedParty, waarbij aan de hand van situatieschetsen in gesprek gegaan zal worden. Laane zit nog in de ontwerpfase van dit idee.

Tijdens een inloopuurtje kunnen ouders aan de hand van situatieschetsen met elkaar in gesprek gaan. Dit kan bijvoorbeeld tijdens al georganiseerde bijeenkomsten op school. Naast ouders kunnen mensen uitgenodigd worden die de kinderen de hele dag door zien. Dit in een doorlopende lijn, zodat het normaal wordt dat men van elkaar hoort hoe het gaat. Op deze manier kan interactie tussen ouders onderling, maar ook interactie tussen ouders en school gecreëerd worden. Laane is ervan overtuigd dat de informatie die ouders hebben over hun kind van grote meerwaarde is en dat hier vandaag de dag te weinig gebruik van gemaakt wordt.

Er leven (opvoed)vragen en die infecteren volgens Laane de schoolloopbaan. Onderwerpen als waarom voorlezen belangrijk is, het nut van een goed ontbijt en hoe je als ouder kunt bijdragen aan de schoolloopbaan van je kind kunnen besproken worden. De bedoeling is dat de deelnemers tijdens deze bijeenkomsten hun wijsheid met elkaar delen. Het werkt volgens Laane wanneer ouders elkaar aanvullen, in plaats van dat aan ouders verteld wordt hoe ze het kunnen doen. Ouders die onzeker zijn over hun eigen rol, kennis en vaardigheden, zoals in de theorie aangegeven, kunnen door het in gesprek gaan met andere ouders handvatten aangereikt krijgen.

Het hoeft niet veel te kosten, al schuiven ouders één keer per maand of één keer in de twee maanden aan. Laane is van mening dat het aan ouders is hoe druk zij willen zijn en hoe belangrijk zij de ontwikkeling van hun kind vinden. Tijd besteden en geld uitgeven aan een goed gesprek voor opvoeden en onderwijs is volgens haar een keuze.

7. Conclusie

De onderzoeker heeft een ecologisch pedagogisch onderzoek uitgevoerd. Hiervoor is literatuuronderzoek gedaan, zijn de directie, leerkrachten en ouders van de twee meewerkende basisscholen bevroegd en is gesproken met de opdrachtgever.

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag:

Hoe wordt ouderbetrokkenheid vormgegeven op basisschool De Trekvogel in IJsselstein en de Prinses Margrietschool, locatie Noord en Zuid in Nieuwegein en hoe kan Lunamare, door middel van een variant op het OpvoedPartySpel, een rol spelen in het vormgeven van ouderbetrokkenheid?

Voor dit onderzoek is een specifieke doelstelling geformuleerd, welke luidt:

“De vormgeving van ouderbetrokkenheid op Basisschool De Trekvogel en De Prinses Margrietschool in kaart brengen, waarmee op basis van deze resultaten bekeken kan worden of een aangepaste versie van het OpvoedPartySpel een middel kan zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven.”

Het doorlopen van de onderzoeksstappen en het verzamelen van informatie heeft de onderzoeker in staat gesteld de specifieke doelstelling te behalen. Dit betekent dat inzicht verkregen is in de vormgeving van ouderbetrokkenheid, zodat antwoord gegeven kan worden op hoofdvraag.

De resultaten laten zien dat beide basisscholen ouderbetrokkenheid vorm geven middels informatieavonden / ouderavonden, oudergesprekken, activiteiten, nieuwsbrieven en deelname van ouders aan de medezeggenschapsraad / ouders laten meedenken tijdens een koffie-uurtje. Daarnaast komen behoeften naar voren om ouderbetrokkenheid verder vorm te geven.

Beide basisscholen geven aan behoefte te hebben aan een ouderbetrokkenheidsbeleid. Daarnaast komt naar voren dat ouders en leerkrachten verwachtingen van elkaar hebben op het gebied van communicatie, de mate van voortgangsinformatie over het kind, de vormgeving van oudergesprekken en ouderavonden, de begeleiding van de kinderen door zowel de leerkrachten als de ouders en gemaakte afspraken. Een verklaring hiervoor kan liggen in het feit dat op beide basisscholen de verwachtingen en opvattingen over opvoeding en onderwijs richting elkaar onvoldoende duidelijk zijn. De theorie geeft aan dat een eenduidige visie en een beleid bijdragen aan de vormgeving van ouderbetrokkenheid en dus van belang zijn.

De mate van betrokkenheid verschilt per ouder. De directie en leerkrachten geven aan dat (bepaalde) ouders meer betrokkenheid mogen tonen. De ouders geven aan de andere kant aan dat een beweging naar hun toe gemaakt mag worden, zodat zij zich (meer) welkom voelen. Hier is sprake van een verwachting van elkaar, waarover de theorie aangeeft dat de betrokkenheid van een ouder verhoogt wordt wanneer school een stap richting ouders maakt. Ouders kunnen onzeker zijn over hun rol. Een open, uitnodigende houding vanuit school en de leerkracht kan deze onzekerheid verminderen, waardoor de betrokkenheid vergroot wordt.

Door de verandering in bestuurlijke verhoudingen is de positie van ouders in het onderwijs veranderd. Dit vraagt aan scholen om samenwerking met ouders, waar volgens de theorie in de praktijk de uitdaging kan liggen, omdat het aan scholen is hier invulling aan te geven. De resultaten van dit onderzoek bevestigen dit. Beide scholen zijn bezig met het creëren van een situatie, waarbij opvattingen over de verantwoordelijkheden en verwachtingen richting elkaar duidelijk zijn. Daarnaast moet rekening gehouden worden met de verschillende ouders die er zijn en mogelijk een andere benadering nodig hebben.

Lunamare ziet en hoort de uitdaging van het vormgeven van ouderbetrokkenheid terug in de praktijk en ziet de mogelijkheid om met een variant van het OpvoedPartySpel ouderbetrokkenheid vorm te geven. Lunamare zit nog in de ontwerpfase van dit idee. Het zal een aanvulset zijn op de al bestaande OpvoedParty, waarbij aan de hand van situatieschetsen of behoefte vanuit de deelnemers in gesprek gegaan zal worden. Onderling kunnen vragen

gesteld worden en wijsheden gedeeld worden. Lunamare gaat ervanuit dat het werkt wanneer ouders elkaar aanvullen, in plaats van dat hen verteld wordt wat zij kunnen doen.

Wanneer Lunamare een plek creëert waar ouders vragen aan elkaar kunnen stellen en wijsheden met elkaar kunnen delen, kan dit bevorderend zijn voor de betrokkenheid van ouders en daarmee de ontwikkeling van het kind. Ouders die onzeker zijn over hun eigen rol, kennis en vaardigheden, zoals in de theorie aangegeven, kunnen door het in gesprek gaan met andere ouders handvatten aangereikt krijgen. Een variant op het OpvoedPartySpel kan daarnaast interactie creëren tussen twee systemen, school en thuis, welke volgens de theorie van invloed zijn op elkaar. Wanneer een plek gecreëerd wordt waar ouders en school vragen aan elkaar kunnen stellen, verwachtingen kunnen bespreken en wijsheden met elkaar kunnen delen kan dit bevorderend zijn voor de betrokkenheid van de ouder, de samenwerking en daarmee de ontwikkeling van het kind.

De kanttekening die geplaatst kan worden is dat de bestaande OpvoedParty bedoeld is voor ouders onderling. Wanneer de combinatie tussen ouders en school gemaakt wordt ontstaat een andere verhouding. Beide basisscholen ervaren dat zij sommige ouders weinig zien en naar voren komt dat ouders weinig behoefte hebben om met elkaar in gesprek te gaan over hoe zij betrokken kunnen zijn bij hun kind op school. In een variant van de OpvoedParty zal gesproken worden met maximaal 10 deelnemers. De vraag is of de ouders die school wil bereiken bereikt zullen worden. De vraag blijft ook of het spel bijdraagt aan de vormgeving van het partnerschap tussen school en ouders.

De theorie laat zien dat vormgeving van ouderbetrokkenheid meer omvat dan alleen het gesprek aangaan waar Lunamare op zal inspelen. Ouderbetrokkenheid vraagt om afstemming wat eisen stelt aan de structuur van een school, aanpassing van het schoolklimaat aan alle gezinnen een eenduidige visie wat zich kan richten op overeenstemming over opvattingen en verwachtingen onderling.

De onderzoeker concludeert dat een variant van het OpvoedPartySpel één van de mogelijke manieren kan zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Dit door ouders onderling en ouders, leerkrachten en de directie met elkaar in gesprek te laten gaan over ouderbetrokkenheid. De variant van het OpvoedPartySpel alleen zal hoogstwaarschijnlijk onvoldoende toereikend zijn om ouderbetrokkenheid in de scholen volledig vorm te geven en partnerschap te creëren tussen de ouders en leerkrachten.

8. Discussie

8.1 Interpretieren van de resultaten

Dit onderzoek bestaat uit twee delen om antwoord te geven op de hoofdvraag. Allereerst is bekeken hoe ouderbetrokkenheid vormgegeven wordt op basisschool De Trekvogel en de Prinses Margrietschool. Voor dit onderzoek zijn door de ouders en leerkrachten enquêtes ingevuld en is in gesprek gegaan met de directie om de vormgeving van ouderbetrokkenheid in kaart te brengen. De enquêtes zijn verspreid onder alle ouders en leerkrachten. Er is een representatieve responspercentage naar voren gekomen. Het is in dit onderzoek duidelijk wie onderzocht zijn, omdat de doelgroep scherp afgebakend is. De instrumentatie is tijdens het onderzoek niet aangepast. Daarnaast is middels een interview met de opdrachtgever besproken wat haar ideeën zijn over een variant van het OpvoedPartySpel en in welke behoefte hiermee voorzien wordt. Op basis van deze onderzoeksresultaten is een conclusie getrokken.

Uit de antwoorden van de enquête blijkt dat ouders weinig behoefte hebben om met elkaar in gesprek te gaan over hoe ze als ouders betrokken kunnen zijn bij hun kind op school. Dit resultaat is niet volledig in overeenstemming met de open vraag die gesteld is, waarbij onder ouders naar voren komt dat de kennis van ouders meer gebruikt mag worden door ze uit te nodigen en mee te laten denken. Een mogelijke verklaring voor dit resultaat is de opvatting van ouders over hun eigen tijd en dat zij moeten werken. Wellicht hebben ouders wel behoefte om over andere punten in gesprek te gaan of kunnen zij zich niet kunnen voorstellen hoe zo'n gesprek, over hoe je als ouder betrokken kunt zijn, eruit kan zien. De specifieke vraag kan het resultaat beïnvloedt hebben.

De onderzoeker heeft één open vraag aan ouders en leerkrachten gesteld over waar zij (meer) behoefte aan hebben met betrekking tot de samenwerking. Met de verkregen informatie is naar voren gekomen welke behoefte er zijn, maar de onderzoeker vindt dat er specifiekere vragen gesteld hadden mogen worden. Op deze manier had gericht informatie over de behoefte verkregen kunnen worden op het gebied van communicatie en verwachtingen. Daarnaast speelt mee dat in de enquêtes geen verplichting was om de open vragen in te vullen. De respons was hierdoor laag.

In de literatuur komt naar voren dat samenwerking niet vanzelf tot stand komt. Dit hangt samen met de opvattingen die school en ouders hebben over de opvoeding en het onderwijs. Uit dit onderzoek komt naar voren dat een verbetering in de samenwerking begint bij afbakening over de verantwoordelijkheden, afstemming over de begeleiding en een betere communicatie tussen ouders en school.

In de literatuur wordt het begrip ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid soms bewust en soms onbewust door elkaar heen gebruikt, wat in de praktijk terug te zien is. Daarnaast komt het begrip educatief partnerschap naar voren. Vrancken vindt ouderparticipatie onderdeel van ouderbetrokkenheid en gebruikt zelf ook het begrip partnerschap. De enquêtes bevestigen dat leerkrachten hulp bij activiteiten belangrijk. Op beide basisscholen komt naar voren dat school ouders graag meer wil zien en ouders geven aan dat school hen actiever mag uitnodigen.

8.2 Beperkingen

Het was niet haalbaar om een onderzoek onder alle basisscholen in Nederland te doen naar de vormgeving van ouderbetrokkenheid. In overleg met de opdrachtgever is besloten om op twee basisscholen de vormgeving van ouderbetrokkenheid te onderzoeken. Op deze manier is echter geen representatief beeld geschetst van de huidige vormgeving van ouderbetrokkenheid in Nederland en dit is wel waar Lunamare eventueel op lange termijn materiaal voor zou willen ontwikkelen. De onderzoeker raad Lunamare vervolgonderzoek aan op andere basisscholen in Nederland.

De twee meewerkende basisscholen zijn gekozen op basis van interesse tot medewerking aan dit onderzoek. Dit maakt dat de twee basisscholen geïnteresseerd zijn in het onderwerp ouderbetrokkenheid en welwillend zijn, wat van invloed kan zijn op de resultaten. De resultaten kunnen positiever uitgevallen zijn, omdat beide basisscholen al bezig zijn en zich bewust zijn van het feit dat ouderbetrokkenheid er toe doet. Wellicht hadden de resultaten

anders uitgevallen op een school waar minder aandacht besteedt wordt en minder positief aangekeken wordt tegen ouderbetrokkenheid. Voor de validiteit en generaliseerbaarheid betekent dit dat wanneer nogmaals een onderzoek uitgevoerd wordt in Nederland naar ouderbetrokkenheid, hoogstwaarschijnlijk niet dezelfde conclusie getrokken kan worden. De onderzoeker had rekening kunnen houden met dit gegeven. Dit punt raad de onderzoeker aan om verder te onderzoeken.

De twee meewerkende basisscholen zijn niet geïnformeerd over Lunamare en de ideeën over een aangepaste vorm van de OpvoedParty om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Dit om te voorkomen dat de respondenten beïnvloed werden en de uitkomsten niet objectief waren. In dit onderzoek zijn om deze rede geen directe vragen gesteld over de behoefte naar een spel om ouderbetrokkenheid vorm te geven. De onderzoeker raad een vervolgonderzoek aan om aan te kunnen tonen of ouders behoefte hebben aan het idee dat Lunamare heeft om ouderbetrokkenheid vorm te geven aan de hand van een OpvoedParty met een nieuwe variant van het OpvoedPartySpel. Hierbij kan rekening gehouden worden met de plaats waar onderzoek uitgevoerd zal worden, wat van invloed kan zijn.

De onderzoeker heeft een ecologisch pedagogisch onderzoek uitgevoerd naar ouderbetrokkenheid. De ecologische pedagogiek stelt het kind centraal, maar in dit onderzoek is het kind zelf niet meegenomen. De keuze is gemaakt om te kijken naar de samenwerking van de directie, de ouders en de leerkrachten, omdat Lunamare iets voor de school en de ouders wil ontwikkelen ten behoeve van de (school)ontwikkeling van het kind.

De onderzoeker is van mening dat een variant van het OpvoedPartySpel één van de mogelijke manieren kan zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Dit door de directie, leerkrachten en ouders met elkaar het gesprek aan te laten gaan over ouderbetrokkenheid. Je hebt hierbij wel te maken met een andere verhouding. Waar in de bestaande OpvoedParty ouders onderling hun onzekerheden delen en vragen stellen, zal de verhouding anders zijn wanneer gesproken wordt met ouders en de school samen. Het doel kan hetzelfde zijn, namelijk goed onderwijs op maat bieden, maar de belangen verschillen. Ouders en leerkrachten hebben beide een ander positie en daarbij andere belangen. Daarnaast kijk je in zo'n gesprek niet alleen naar jezelf, maar naar de samenwerking met elkaar. Hier zal een zekere uitdaging liggen. Desondanks is de onderzoeker van mening dat dit een vorm kan zijn, omdat gesproken zal worden in een kleine groep wat veiligheid kan bieden en uitgegaan zal worden van ieders eigenWIJSheid. Met elkaar kan gesproken worden over thema's die er toe doen. Je bereikt niet iedereen en draagt niet bij aan het partnerschap, maar dit is dan ook niet de insteek. De vraag blijft of je de ouders meekrijgt die er normaal ook niet zijn. Hier zal verder op ingegaan worden bij de aanbevelingen.

9. Aanbevelingen

Lunamare heeft een beeld van de huidige vormgeving van ouderbetrokkenheid op twee basisscholen in de praktijk verkregen en inzicht in of een variant van het OpvoedPartySpel een middel kan zijn om ouderbetrokkenheid vorm te geven. Wanneer Lunamare een variant van het OpvoedPartySpel ontwikkelt is dit een innovatie die zij zal doen. De onderzoeker heeft bijgedragen aan deze innovatie door dit onderzoek uit te voeren. Daarnaast heeft de onderzoeker beide basisscholen inzicht gegeven in de vormgeving van ouderbetrokkenheid binnen hun school.

Zowel in de theorie als praktisch wordt ervaren dat het begrip ouderbetrokkenheid vragen oproept en een uitdaging voor scholen kan zijn om vorm te geven. Het is aan scholen om helder te krijgen wat zij verstaan onder ouderbetrokkenheid. De onderzoeker raad Lunamare aan om het gesprek op verschillende basisscholen aan te gaan over ouderbetrokkenheid. Via deze weg kan ouderbetrokkenheid (meer) onder de aandacht gebracht worden en kan gesproken worden over de ideeën van Lunamare om ouderbetrokkenheid vorm te geven.

Het is daarna van belang dat de school, ouders en leerkrachten de meerwaarde zien van het in gesprek gaan met elkaar over ouderbetrokkenheid. De onderzoeker raad Lunamare aan om het gesprek aan te gaan over het nut van een goed gesprek en hoe scholen en daarmee leerkrachten en ouders geholpen kunnen worden. Middels informatieavonden kunnen leerkrachten en ouders mogelijk bereikt worden.

In een variant van het OpvoedPartySpel kan naast de bestaande thema's ook over het begrip ouderbetrokkenheid zelf gesproken worden. Wanneer duidelijk is wat onder het begrip ouderbetrokkenheid verstaan wordt, kan hiernaar gehandeld worden binnen een school.

In dit onderzoek komt geen duidelijke behoefte onder de ouders naar voren om met elkaar het gesprek aan te gaan over hoe zij als ouder betrokken kunnen zijn bij hun kind op school. Daarnaast wordt opgemerkt dat de mate van betrokkenheid verschilt van ouder tot ouder, waar de directie en leerkrachten graag een verbetering in willen zien. De onderzoeker raad Lunamare aan om een variant van de OpvoedParty zo aantrekkelijk mogelijk te maken, door het eventueel te combineren met een kijkochtend. Op deze momenten zijn de ouders al op school en kunnen zij doorlopen.

Onderzoek toont aan dat een beweging van school naar ouders ouderbetrokkenheid uitlokt en ouders geneigd zijn te investeren in het school(se) leven van hun kinderen. De onderzoeker raad Lunamare aan een beweging naar ouders toe maken om ook de moeilijk bereikbare ouders mee te krijgen. De mate waarin ouders het gevoel krijgen betrokken te worden speelt een grote rol. Daarnaast wordt aangegeven dat kennis over de gezinnen en hun omstandigheden ouderbetrokkenheid kan beïnvloeden. Dit brengt de onderzoeker op het volgende punt: cultuur.

Tijdens dit onderzoek is geënquêteerd onder de ouders, waarbij geen rekening gehouden is met het geslacht, de leeftijden en afkomst. De onderzoeker trekt een algemene conclusie, wat wellicht anders was geweest als hier rekening mee gehouden was. De theorie geeft aan dat ouders onderling verschillen in gedrag, opvattingen, mentaliteit en overtuiging, en ook wat betreft achtergrond- en situationele kenmerken. Lunamare heeft een MultiCulti-OpvoedPartySpel ontwikkelt, wat zich meer thematisch op dilemma's die opvoeders uit andere culturen in Nederland tegenkomen richt. Wellicht is deze variatie ook nodig bij ouderbetrokkenheid. Dit punt raad de onderzoeker aan om verder te onderzoeken. Wanneer dit helder is, kan hier rekening mee gehouden worden bij de benadering van ouders.

Bij de al bestaande OpvoedParty komen ouders samen. Wanneer je ouderbetrokkenheid binnen een school vorm wil geven heb je te maken met ouders, leerkrachten en de directie. Zoals aangegeven in de discussie, brengt dit andere verhoudingen met zich mee. De onderzoeker raad aan om een experiment uit te voeren binnen een aantal scholen, waarbij ouders, leerkrachten en directie met elkaar in gesprek gaan, om te ontdekken of deze verhouding kan werken en wat daarvoor nodig is.

In dit onderzoek komen thema's naar voren waar in een variant van het OpvoedPartySpel over gesproken kan worden met ouders en met ouders en de school. Voor de specifieke thema's voor de invulling van de nieuwe variant van het OpvoedPartySpel, kan het nuttig zijn om meer praktijk onderzoek te doen onder ouders naar welke vragen onder hen leven met betrekking tot ouderbetrokkenheid, rekening houdend met diversiteit aan cultuur en achtergrond.

10. Argumentatie keuze onderwerp en persoonlijke visie

De onderzoeker heeft tijdens haar studie een visie ontwikkelt over hoe je als pedagoog begeleiding kunt bieden aan ouders. De onderzoeker is van mening dat het werkt wanneer een ouder zelf achter een oplossing voor zijn of haar vraag komt. Ervaring uit de praktijk leert de onderzoeker dat ouders het als prettig ervaren wanneer zij meedenken en uiteindelijk zelf tot een oplossing komen. Het kan averechts werken wanneer oplossingen door een pedagoog aangedragen worden. Deze oplossingen kunnen al geprobeerd zijn of bij een ouder passen. Ook kunnen goed bedoelde adviezen weerstand en onzekerheid oproepen bij een ouder wanneer het niet lukt. Lunamare werkt vanuit de eigenWIJSheid van ouders. In een OpvoedParty vertel je hoe je het doet, niet hoe het moet. De onderzoeker deelt deze visie van Lunamare. De onderzoeker heeft onderzoek gedaan naar ouderbetrokkenheid binnen het basisonderwijs. De onderzoeker heeft affiniteit met het onderwijs, omdat zij tijdens haar studie en daarbuiten werkzaam is (geweest) in het onderwijs. De combinatie van het onderwijs en werken vanuit de eigenWIJSheid van een ouder heeft de onderzoeker teruggevonden in deze afstudeeropdracht.

Ieder kind, gezin en situatie is anders en vraagt wat anders. Dit maakt dat er volgens de onderzoeker geen pasklaar advies bestaat die je als professional kunt geven. Ook de theorie geeft aan dat er geen pasklaar antwoord bestaat om ouders te betrekken. Toch ervaart de onderzoeker dat pedagogen en andere professionals nog te veel en te vaak advies willen geven aan ouders, omdat zij vaak nog opgeleid worden om adviezen te geven. De onderzoeker is van mening dat een professional uit moet gaan van de eigen kracht van een ouder. De basis van een goede samenwerking is uit gaan van wat ouders doen, weten en kunnen. Dit vraagt rondom ouderbetrokkenheid vaardigheden van een leerkracht. In lerarenopleidingen blijkt nog te weinig les gegeven te worden in deze vaardigheden. Leerkrachten zijn niet voorbereid op de rol die van hen verwacht wordt met betrekking tot het bevorderen van de betrokkenheid van ouders. De onderzoeker is van mening dat ik dit anders moet.

De veranderingen in het basisonderwijs, welke beschreven zijn in de inleiding, ziet de onderzoeker als positieve veranderingen. De onderzoeker is net als pedagoog De Winter van mening dat opvoeden een gezamenlijke verantwoordelijkheid is, omdat je samen meer weet dan alleen en elkaars kennis kan gebruiken. De onderzoeker heeft een ecologisch onderzoek uitgevoerd, omdat bij ouderbetrokkenheid de verschillende perspectieven er toedoen. Vanuit de ecologische pedagogiek wordt open gestaan voor ieders verhaal en belang, wat in dit onderzoek ook centraal stond. Zowel in de interviews als enquêtes stond de beleving en mening centraal. Achteraf gezien had de onderzoeker meer open vragen willen stellen, omdat de gestelde open vragen veel waardevolle informatie hebben opgeleverd. De onderzoeker heeft ervaren dat het doen van een ecologisch onderzoek past bij de eigen visie. Open staan voor ieders verhaal vindt de onderzoeker erg belangrijk.

In het basisonderwijs werken ouders, school en leerkrachten samen in het belang van de kinderen. Zoals genoemd in de inleiding, kan de vormgeving van ouderbetrokkenheid een uitdaging zijn. De onderzoeker ziet ook een uitdaging in deze samenwerking. De theorie geeft informatie over wat ouderbetrokkenheid is en hoe het in de praktijk zou kunnen werken. In de praktijk heb je te maken met mensen met een mening, een eigen waarheid en gevoelens. Dit is ook wat de onderzoeker terugziet in de resultaten van dit onderzoek. Leerkrachten en ouders hebben bepaalde verwachtingen van elkaar. De resultaten laten zien dat school van ouders meer betrokkenheid verwacht en dat ouders meer betrokken willen worden door de school. Afstemming over hoe je als school ouders betreft en hoe je als ouder wenst betrokken te worden zijn van groot belang. Zoals in de discussie aangegeven, vindt de onderzoeker dat een variant van het OpvoedPartySpel bij zou kunnen dragen aan het gesprek aangaan ouderbetrokkenheid.

Aandacht besteden aan ouderbetrokkenheid kan een positieve invloed hebben op de ontwikkeling van kinderen. Dit refereert naar de afbeelding op de voorkant van dit verslag: "Alles wat je aandacht geeft groeit" (MindJoy, z.j.).

Literatuurlijst

- Brandwijk-Kok, M., Genderen, L. van., & Mijland, I. (2015). *Handboek voor elke ouder: je kind succesvol begeleiden tussen thuis en school*. Oirschot: Quirijn.
- Poel, van, der, P. (2010). *Ecologische pedagogiek korte beschrijving*. Geraadpleegd op 24 februari 2017 van: <https://cursussen.sharepoint.hu.nl/fmr/15/APE-V2THPED-11/default.aspx?RootFolder=%2ffmr%2f15%2fAPE-V2THPED11%2fStudiemateriaal%2fliteratuur%20TP%20deel%202%20periode%20B%20en%20D%2fEcologisch%20pedagogiek&FolderCTID=&View=%7b27BDF06C-86D9-4127-BEFA-0391168364ED%7d>
- CPS. (2015). *Programma Ouderbetrokkenheid 3.0: van informeren naar samenwerken*. Opgehaald op 17 april 2017 van [file:///C:/Users/Denise/Downloads/programma_ouderbetrokkenheidjuli15%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Denise/Downloads/programma_ouderbetrokkenheidjuli15%20(1).pdf)
- CPS (2015). *Criteria Ouderbetrokkenheid 3.0: versie primair en voortgezet onderwijs*. Opgehaald op 17 april 2017 van <file:///C:/Users/Denise/Downloads/Criteria%20Ouderbetrokkenheid%2030%20versie%2027%20maart%202015%20-%20primair%20en%20voortgezet%20onderwijs.pdf>
- Dekker, S. (2013). *Kamerbrief ouderbetrokkenheid*. Geraadpleegd op 21 februari 2017 van https://www.poraad.nl/files/legacy_files/gebruiker%3A24/kamerbrief_ouderbetrokkenheid.pdf
- Desforges, C. en Abouchaar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: A literature review*. Opgehaald op 28 maart 2017 van http://library.bsl.org.au/jspui/bitstream/1/3644/1/Impact%20of%20Parental%20Involvement_Desforges.pdf
- Dijksma, S, A, M. (2009). *Brief aan de tweede kamer over ouderbetrokkenheid*. Opgehaald op 26 maart 2017 van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2009/05/06/brief-aan-de-tweede-kamer-over-ouderbetrokkenheid>
- Herweijer, L. & Vogels, R. (2004). *Ouders over opvoeding en onderwijs*. Geraadpleegd op 21 februari 2017 van [file:///C:/Users/Denise/Downloads/Ouders_Over_opvoeding_en_onderwijs%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Denise/Downloads/Ouders_Over_opvoeding_en_onderwijs%20(3).pdf)
- Herweijer, L., Vogels, R. & Andriessen, I. (2013). *Samen scholen: ouders over samenwerking in basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Herweijer, L., & Vogels, R. (2013). *Samen scholen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Henderson, A. T., & Mapp, K. L. (2002). *A new wave of evidence. The Impact of School, Family and Community Connections on Student Achievement*. Geraadpleegd op 28 maart 2017 van <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED536946.pdf>
- Hol, M. & Willemsen, A. (2015). *Samen leren begint bij communiceren*. Opgehaald op 14 augustus 2017 van <http://wij-leren.nl/ouderbetrokkenheid-communicatie-basisschool-ouders.php>
- Hoover-Dempsey, V. S., Walker, M. T. J., Sandler, M. H., Wethsel, D., Green, L. C., Wilkins, S. A. & Closson, K. (2005). *Why Do Parents Become Involved? Research Findings and Implications*. Opgehaald op 26 maart 2017 van <http://www.jstor.org/stable/pdf/10.1086/499194.pdf>
- Kans, K., Lubberman, J. & Luc van der Vegt, A. (2009). *Monitor ouderbetrokkenheid in het funderend onderwijs: eerste meting onder scholen en ouders*. Opgehaald op 26 maart 2017 van http://www.sardes.nl/uploads/174578a_monitorouderbetrokkenheid.pdf
- Laane, K. (2015). *Handboek OpvoedParty: Alles wat u altijd al wilde weten over de OpvoedParty*. In eigen beheer uitgegeven door Lunamare.

- Malschaert, H., & Traas, M. (2012). *Basisboek opvoeding: Theorie en praktijk* (5^e dr.). Amersfoort: ThiemeMeulenhoff.
- Marseille, H. (2016). *Hoe krijg je ongemotiveerde ouders betrokken?* Opgehaald op 12 juli 2017 van <http://ouderbetrokkenheidplus.nl/hoe-krijg-je-ongemotiveerde-ouders-betrokken/>
- Menheere, A. & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs: een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen*. Geraadpleegd op 21 februari 2017 van http://www.lob4mbo.nl/files/Ouderbetrokkenheid_in_het_onderwijs.pdf
- Migchelbrink, F. (2014). *Handboek praktijkgericht onderzoek: Zorg, welzijn, wonen en werken* (2^e dr.). Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- National Parent Teacher Association (z.d.). *National Standards Implementation Guide*. Geraadpleegd op 1 maart 2017 van <http://www.pta.org/programs/content.cfm?ItemNumber=1804>
- Nationale Onderwijsgids. (2017). *Leerplicht*. Geraadpleegd op 24 mei 2017 van <https://www.nationaleonderwijsgids.nl/basisonderwijs/paginas/wat-is-basisonderwijs.html>
- Onderwijsraad (z.d.). *Primair onderwijs*. Opgehaald op 12 juli 2017 van <https://www.onderwijsraad.nl/dossiers/primair-onderwijs/item125>
- Ouders School. (2011). *Samen werken aan beter onderwijs!* Opgehaald op 31 maart 2017 van http://ouders-school.nl/wp-content/uploads/Vragenlijst_ouders-school_ouders-20-dec-11.pdf
- Peters, M. (2017). *De ontwikkeling van je schoolgaande kind stimuleren*. Opgehaald op 12 juli 2017 van <http://www.anababa.nl/ontwikkeling/kind/stimuleren>
- Ploeg, J. D. van. der. (2014). *Gedragsproblemen: Ontwikkelingen en risico's* (11^e dr.). Rotterdam: Lemniscaat.
- Prins, D., & Wienke, D. & Rooijen, v. K. (2013). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs*. Geraadpleegd op 28 februari 2017 van <http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Ouderbetrokkenheid-in-het-onderwijs.pdf>
- Tubbing, L. (z.d.) *Hoe interviews te coderen*. Geraadpleegd op 29 februari 2017 van <http://deafstudeerconsultant.nl/hoe-interviews-te-coderen/>
- Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek?: Praktijkboek voor methoden en technieken* (5e dr.). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Winter, de, M. (2001). *De pedagogisch visie van Mischa de Winter: oproeien in civil society*. Opgehaald op 12 juli 2017 van <http://www.expoo.be/de-pedagogische-visie-van-micha-de-winter-0>
- WMK (2016). *Hét kwaliteitssysteem voor uw school*. Opgehaald op 31 maart 2017 van <http://www.wmkpo.nl/wat-is-wmk/>
- Afbeelding 1** MindJoy. (z.d.). *10x mindfulness spreuken*. Opgehaald op 31 maart 2017 van <http://mindjoy.nl/10x-mindfulness-spreuken-3/>
- Afbeelding 2** De Bongerd. (z.d.). *Ouderbetrokkenheid 3.0*. Opgehaald op 31 maart 2017 van <http://www.bongerdleusden.nl/PrimoSite/show.do?ctx=1093.636867&anav=5377>
- Afbeelding 3** Riele, t, P. (2016). *Educatief Partnerschap*. Opgehaald op 31 maart 2017 van <http://eigenwijsinonderwijs.blogspot.nl/2016/02/educatief-partnerschap.html>
- Afbeelding 4** Best Start. (2015). *Introduction to Developmental Health*. Opgehaald op 31 maart 2017 van https://www.beststart.org/OnTrack_English/1-introduction.html